

ÁVARP STJÓRNARFORMANNS

Síðasta starfsár Fjölmenntar hefur því miður einkennst af vaxandi niðurskurði í starfsemi Fjölmenntar vegna raunlækkunar fjárframlaga.

Fjölmennt og menntamálaráðuneytið gerðu með sér nýjan og breyttan þjónustusamning sem tók gildi árið 2010. Þjónustusamningurinn tók mið af áherslum um jafnrétti til náms í samræmi við íslensk lög, námi án aðgreiningar sbr. Salamanca yfirlýsingu SP og mannréttindaskuldbindingum sem Ísland hefur tekist á hendur í samræmi við mannréttindayfirlýsingu SP og síðar Samning SP um réttindi fatlaðs fólks.

Þjónustusamningurinn hefur síðan verið endurnýjaður, síðast árið 2015 með sömu áherslum. Þegar þróun fjárframlaga til Fjölmenntar er skoðuð þetta tímabil sést að árið 2017 fær Fjölmennt minna framlag til starfsemi sinnar en árið 2009. Slík staða felur í sér umtalsverða raunlækkun framlaga til starfseminnar. Ef framlögin hefðu notið eðlilegra vísitöluhækkana á tímabilinu væri ráðstöfunarfé Fjölmenntar rúmum 100 milljónum króna hærra í dag en nú er raunin. Það er margt gagnlegt hægt að gera við slíkar upphæðir!

Kjarasamningur við KÍ sem gerður var 2014 færði Fjölmennt breytt vinnufyrirkomulag til mikils gagns fyrir starfsemina. Kjarasamningnum fylgdu umtalsverðar launabætur til kennara sem Fjölmennt fékk ekki að fullu bættar með hækkuðu fjárframlagi. Gerðardómur sem úrskurðaði um laun BHM fólks árið 2015 færði kennurum Fjölmenntar síðan viðbótar launahækkanir. Þær hækkunir hafa ekki að neinu leyti verið bættar og setja Fjölmennt nú í mjög alvarlega stöðu hvað fjárhag varðar. Engar skýringar hafa fengist á þeirri ákvörðun mennta- og menningarmálaráðuneytisins að skerða með þessum hætti raunfjármagn til starfsemi Fjölmenntar.

Þessi staða hefur mikil áhrif á starfsemi og nemendur Fjölmenntar og hefur þurft að draga umtalsvert úr kennslumagni stöðvarinnar. Afleiðingarnar eru m.a. þær að fjármagn til símenntunarstöðva á landsbyggðinni hefur ekki hækkað í samræmi við launa- og verðlagsþróun og ekki hefur verið unnt að styrkja frekari þróun námstilboða hjá stöðvunum. Námsframboð á höfuðborgarsvæðinu hefur minnkað verulega. Námskeið eru nú styttri til að unnt sé að bjóða sem flestum námskeið og fólk á ekki kost á nema einu námskeiði á önn en áður gat fólk sótt fleiri námskeið á hverri önn. Fjölmennt sér sér ekki fært að starfrækja lengri starfsbrautir s.s. heilsubraut eða námsbraut fyrir fólk á einhverfurófi vegna kostnaðar. Allir sem til þekkja vita hversu góð áhrif á líf og lífsgæði nemenda umrætt nám hefur haft í för með sér. Þá hefur Fjölmennt hætt stuðningi við diplómanám fyrir fólk með þroskahömlun í HÍ. Myndlistaskólinn í Reykjavík hefur s.l. tvö ár boðið upp á mjög metnaðarfullt diplómanám í myndlist fyrir fatlað fólk með fjármagni frá Fjölmennt. Nú er hins vegar ljóst að vegna fjárhagsstöðu Fjölmenntar verður ekki unnt að halda þeim stuðningi áfram og námið mun leggjast af ef fram fer sem horfir. Hagrætt hefur verið eins og kostur er í starfsemi Fjölmenntar og verður ekki lengra komist hvað hagræðingu varðar.

Stjórnendur Fjölmenntar hafa sent fjölda erinda til mennta- og menningarmálaráðherra síðustu ára og starfsfólks ráðuneytisins og óskað eftir nauðsynlegu fjármagni í samræmi við verkefni þjónustusamnings og launahækkunar starfsmanna. Það hefur ekki skilað árangri. Óskað hefur verið eftir fundi með Kristjáni Þór Júlíussyni ráðherra vegna fjárhagsstöðu Fjölmenntar en þegar þetta er skrifað í maíbyrjun 2017 hafa engin svör borist um fund.

Samningur SP um réttindi fatlaðs fólks kveður á um rétt fatlaðs fólks til menntunar á öllum skólastigum. Stjórnvöld verða að gera sér grein fyrir ábyrgð sinni á að tryggja að slík menntun sé í boði og tryggja nægilegt fjármagn. Það að skerða ár eftir ár raunfjármagn til starfsemi Fjölmenntar felur í sér skerðingu á rétti fatlaðs fólks til símenntunar. Nemendur Fjölmenntar er hópur sem þarfnast þess að geta sótt sér menntun allt lífsskeiðið. Hann á ekki að þurfa að búa við þau viðhorf sem endurspeglast í sífelldum niðurskurði fjármagns og lífsgæða sem stjórnvöld bjóða upp á. Það er von okkar í stjórn Fjölmenntar að ráðherra menntamála og Alþingi breyti viðhorfum sínum til betri vegar og tryggi nægilegt fjármagn til starfseminnar þannig að Fjölmennt geti sinnt hlutverki sínu og boðið fötluðu fólki símenntun í samræmi við gildandi þjónustusamning, fötluðu fólki til heilla.

Reykjavík, 5. maí 2017

Fyrir hönd stjórnar Fjölmenntar,

Gerður A. Árnadóttir formaður

INNGANGUR

Í þessari ársskýrslu er gerð grein fyrir starfsemi Fjölmenntar, símenntunar-og þekkingarmiðstöðvar árið 2016. Skýrslan er í 4 köflum. Fyrsti kafli fjallar um starfsemina á höfuðborgarsvæðinu. Í öðrum kafla er fjallað um starfsemi ráðgjafardeildar Fjölmenntar. Þriðji kafli fjallar um nám fyrir fólk með geðfötlun og sá fjórði er um samstarf við símenntunarstöðvar á landsbyggðinni. Í fylgiskjöllum má síðan sjá tölur um fjölda námskeiða, þátttakendur á námskeiðum, kennslustundafjölda og fleiri tölulegar upplýsingar.

STJÓRN FJÖLMENNTAR

Stjórn Fjölmenntar skipa:

- Gerður Aagot Árnadóttir, formaður, skipuð af Landssamtökunum Þroskahjálp
- Kristján Sigurmundsson, varaformaður, skipaður af Öryrkjabandalagi Íslands
- Erna Arngrímsdóttir, ritari, skipuð af Öryrkjabandalagi Íslands
- Elsa Sigríður Jónsdóttir, meðstjórnandi, skipuð af Landssamtökunum Þroskahjálp
- Ólafur Páll Jónsson, meðstjórnandi, skipaður af Menntavísindasviði Háskóla Íslands

Varamenn:

Aileen Soffía Svendsdóttir og Sigmundur Stefánsson, skipuð af Landssamtökunum Þroskahjálp
Guðrún Gunnarsdóttir og Bjargey Una Hinriksdóttir, skipaðar af Öryrkjabandalagi Íslands
Hróbjartur Árnason, skipaður af Menntavísindasviði Háskóla Íslands

Stjórnarfundir á árinu 2016 voru 10 talsins. Ársfundur var haldinn 9. maí.

1. STARFSEMIN Á HÖFUÐBORGARSVÆÐINU

Starfstími

Starfsmenn mættu til starfa þann 4. janúar. Námskeiðahald hófst 11. janúar og kennt var til 20. maí. Námskeiðsdagar á vorönn voru 85.

Í júní voru haldin 20 sumarnámskeið með samtals 88 þátttakendum.

Starfsfólk mætti til starfa að loknu sumarleyfi 5. ágúst og byrjaði önnin með þremur endurmenntunardögum. Námskeið byrjuðu 23. ágúst og kennt var til 14. desember. Námskeiðsdagar á haustönn voru 82.

Í desember voru haldin 18 jólanámskeið með samtals 102 þátttakendum.

Báðar annir ársins hófust með viku undirbúningi og samstarfi við heimili þátttakenda í upphafi námskeiða, í júní og ágúst var unnið að nýjum námskeiðum, nýsköpunar- og þróunarstarfi og að verkefnum sem vörðuðu starfsemina í heild.

Starfsfólk

Starfsfólk á vorönn 2016:

- Forstöðumaður í 100 % starfi
- 15 kennarar með samtals 217,5 kennslustundir á viku
- 7 verktakar með samtals 374 kennslustundir á önninni
- 2 ráðgjafar í 50% stöðu hvor
- 1 félagsliði í 100% stöðu
- 1 starfsmaður með umsjón húsnæðis og móttöku nemenda í 100% starfi
- 3 stuðningsfulltrúar með samtals 28,5 klukkustundir á viku
- Verkefnastjóri í símenntunardeild í 74% starfshlutfalli
- Verkefnastjóri fyrir námi fólks með geðfötlun í 33% starfshlutfalli
- Ráðgjafi fyrir iPad kennslu í 33% starfshlutfalli
- Starfsmaður vegna erlendra verkefna í 10% starfshlutfalli
- Verkefnisstjóri *sendiherraverkefnis* í 25% starfshlutfalli (í verktöku)
- Rekstrarstjóri í 50% starfi
- Fulltrúi á skrifstofu í 75% starfi

Tveir kennarar voru í veikindaleyfi alla önnina, annar 100% en hinn 50%.

Starfsfólk á haustönn 2016:

- Forstöðumaður í 100 % starfi
- 15 kennarar með samtals 216 kennslustundir á viku
- 2 verktakar með samtals 54 kennslustundir á önninni
- 2 ráðgjafar í 50% stöðu hvor
- Starfsmaður vegna erlendra verkefna í 10% starfi
- 1 félagsliði í 100% stöðu
- 1 starfsmaður með umsjón húsnæðis og móttöku nemenda í 100% starfi
- 1 stuðningsfulltrúi með samtals 5 klukkustundir á viku
- Verkefnastjóri í símenntunardeild í 100% starfshlutfalli (þar af 26% forfallakennsla)
- Verkefnastjóri fyrir námi fólks með geðfötlun í 33% starfshlutfalli
- 2 ráðgjafar fyrir iPad kennslu í samtals 35% starfshlutfalli
- Starfsmaður vegna ráðgjafaverkefnis og tölvuverkefna í 32% stöðuhlutfall
- Verkefnisstjóri *sendiherraverkefnis* í 25% starfshlutfalli (í verktöku)
- Rekstrarstjóri í 50% starfi
- Fulltrúi á skrifstofu í 75% starfi

Kennslustaðir Fjölmenntar og samstarfsaðila á höfuðborgarsvæðinu í námi fyrir fólk með þroskahömlun og á einhverfurófi

Árið 2016 fór kennsla fram á eftirfarandi stöðum:

- Vínlandsleið 14
- Íþróttahús fatlaðra í Hátúni 6
- Sundlaug Endurhæfingar í Kópavogi
- Sundhöll Reykjavíkur
- World Class í Egilshöll
- Keilusalurinn í Egilshöll
- Ökuskólinn í Mjódd
- Háaleitisbraut 11-13
- Líkamsræktarstöðin Hress Hafnarfirði
- Mímir-símenntun
- Matvælasjólinn Sýni
- Tölvuskólinn Promennt
- Dansskólinn Hvönn
- Sjúkraþjálfunin Styrkur

Fræðsla starfsfólks

Í kjarasamningi kennara eru ætlaðar 80 stundir á ári til endurmenntunar. Af þessum tíma er heimilt að skipuleggja 24 stundir til sameiginlegrar fræðslu. Að öðru leyti er endurmenntun

á forræði kennara sjálfra. Í samráði við fræðslunefnd Fjölmenntar er reglulega boðið upp á fræðslu fyrir starfsfólk. Að hausti voru skipulagðir þrjú dagar í sameiginlega endurmenntun; skyndihjálp, fræðsla um kennsluaðferðir fólks á einhverfurófi og fyrirlestur og umræður um sjálfraði fólks með takmarkað formlegt mál. Starfsfólk er einnig hvatt til að miðla reynslu sinni innan hópsins og reglulega eru haldnir faghópafundir þar sem starfsfólk lærir hvert af öðru.

Skoðanakönnun meðal starfsfólks

SFR-stéttarfélag í almannatjónustu gerir á hverju ári könnun meðal félagsmanna sinna þar sem spurt er um ýmsa þætti er lúta að starfinu. Þrjú starfsmenn Fjölmenntar eru í SFR. Félagið býður einnig upp á að könnunin nái yfir allt starfsfólk vinnustaða án tillits til stéttarfélagsaðildar. Ákveðið var að gera þessa könnun meðal allra starfsmanna Fjölmenntar. Niðurstöður sýndu almenna ánægju með vinnustaðinn.

Námskeið fyrir fólk með þroskahömlun og á einhverfurófi

Á árinu var tekin sú ákvörðun að útbúa ekki bækling yfir námskeið næst skólaárs og auglýsa námskeiðin þess í stað á heimasíðu Fjölmenntar. Send voru út bréf til allra sem stundað hafa nám hjá Fjölmennt undanfarin ár og vakin athygli á námskeiðum og umsóknarfresti. Einnig voru námskeiðin auglýst á facebook síðu Fjölmenntar og áminningar sendar í tölvupósti. Þar sem kynningarfundir fyrir útskriftarnemendur starfsbrauta hafa verið illa sóttir var ekki haldinn kynningarfundur í vor. Útskriftarnemum var í staðinn boðið að panta sér tíma hjá ráðgjafa og koma í kynningu þegar þeim hentaði.

Kennarar Fjölmenntar eru leiðandi í faglegri þróun og nýjum leiðum í skipulagningu náms fyrir þá nemendur sem mesta sérhæfingu þurfa í námi. Á hverju ári er boðið upp á ný námskeið í bland við vinsæl námskeið sem alltaf er mikil ásókn í.

Námskeiðin eru annaskipt, á vorönn voru haldin 159 námskeið fyrir fólk með þroskahömlun og á einhverfurófi og 20 sumarnámskeið, samtals 3.541 kennslustundir og á haustönn voru námskeiðin 141 talsins og 18 jólanámskeið, samtals 3.112 kennslustundir. Framboð á námskeiðum var fjölbreytt og boðið upp á námskeið í eftirfarandi námskeiðsflokkum:

Íþróttir, sund og dans
Heimilisfræði
Myndlist og handverk
Tónlist og leiklist
Mál og samfélag
Tölvu- og upplýsingatækni
Sjálfstyrking og valdefling

Í samvinnu við Ökuskólann í Mjódd er boðið upp á bóklega kennslu í ökunámi.

Námskeið á höfuðborgarsvæðinu eru haldin bæði hjá Fjölmennt í Vínlandsleið 14 og hjá Mími-símenntun á Höfðabakka 9. Til hagræðis fyrir umsækjendur eru námskeið beggja staða auglýst á heimasíðu Fjölmenntar og tekið við umsóknum hjá Fjölmennt.

Samningur við Mími-símenntun var að upphæð 10,5 milljónir á árinu. Gott samstarf er við Mími og sóttu 50-60 manns nám þar á hvorri önn. Á vorönn voru haldin 9 námskeið og 10 námskeið á haustönn. Námskeiðum hjá Mími hefur fækkað enda hefur fjármagn til Mímis haldist óbreytt síðan 2013. Flest námskeiðin eru haldin í húsnæði Mímis en Mímir semur einnig við nokkra aðila um námskeiðahald.

Námskeiðin hjá Mími eru yfirleitt styttri en í Vínlandsleið og námshópar eru fjölmennari. Þau eru hugsuð fyrir þann hóp nemenda sem er sjálfbjarga með athafnir daglegs lífs og geta stundað nám í hópi á meðan námskeiðin í Vínlandsleið eru fyrir fólk með flókna fötlun og sem þarf mikla aðlögun að námsefni og kennsluaðferðum.

Áframhaldandi samstarf er við Myndlistaskólann í Reykjavík. Myndlistaskólinn býður upp á vinnustofu í myndlist. Fjölmennt niðurgreiðir ekki það nám og greiða þátttakendur það að fullu. Fjölmennt sér um umsýslu, inntöku og skráningu. Ráðgjafar Fjölmenntar hafa að auki séð um ráðgjöf til skólans ef þörf hefur verið á.

Að beiðni Myndlistaskólans ákvað stjórn Fjölmenntar að kosta diplómanám í myndlist fyrir fólk með þroskahömlun. Námið hófst haustið 2015, er fjögurra anna nám og lýkur vorið 2017. Myndlistaskólinn leggur til aðstöðu en Fjölmennt greiðir allan kostnað við námið.

Styrkir og samstarfsverkefni

Fjölmennt fékk á árinu 1.000.000 króna styrk frá *Öryrkjabandalagi Íslands*. Að auki var sótt um sérstaka styrki sem Öryrkjabandalagið veitir árlega og fékk Fjölmennt úthlutað 910.000 krónum til námskeiðhalds og tækjakaupa.

Fjölmennt fékk 200.000 króna styrk frá *Lýðheilsusjóði* til að þróa breytt fyrirkomulag á matreiðslunámskeiðum.

Fjölmennt fékk 1.017.719 króna styrk til tækjakaupa úr *Sunnusjóði*. Styrkurinn var ætlaður til kaupa á rofum og öðrum búnaði m.a. við iPad kennslu og til kaupa á augnstýribúnaði við tölvu fyrir mikið fjölfatlað fólk.

Norðurál gaf Fjölmennt ýmsan húsbúnað svo sem sófa, lazyboy stóla, skápa, örbylgjuofna, brauðristar, blandara og borðbúnað.

Árið 2015 gerðu Landssamtökin Þroskahjálpi samning við Reykjavíkurborg um rekstur *notendasamráðs fatlaðs fólks og Reykjavíkurborgar*. Fjölmennt var falið að sjá um framkvæmdina. Á vorönn það ár var haldið námskeið þar sem hópurinn fékk fræðslu um lög og réttindi fatlaðs fólks og kynningu á þjónustu velferðarsviðs Reykjavíkurborgar. Í framhaldi af þessu var samið við Fjölmennt um rekstur verkefnisins og haustið 2016 hóf hópurinn vinnu

við álitserð að málum sem varða þjónustu við fatlað fólk. Hópin skipa 4 einstaklingar með þroskahömlun og á einhverfurófi.

Samningur var gerður milli Fjölmenntar og Hafnarfjarðarbæjar um að halda námskeið fyrir starfsfólk í búsetu fyrir fatlað fólk. Efni námskeiðsins var um mikilvægi valdeflingar og notendasamráðs, notkun rofabúnaðar og spjaldtölva á heimilum fatlaðs fólks og notkun á valtöflum. Í framhaldinu fékk starfsfólk kennslu og aðstoð við þróun verklags um notkun tækjanna ásamt leiðbeiningabæklingi.

Á árinu fékkst styrkur til námsferða frá *Erasmus+* sem er náms- og styrkjasjóður Evrópusambandsins. Þrír starfsmenn Fjölmenntar fóru í námsferð til Somerset í Bretlandi í júní. Þar sóttu þeir námskeið sem fjallaði um leiðir til að gera fólki án formlegs máls kleift að tjá vilja sinn, skoðanir og reynslu.

Í desember lauk tveggja ára þróunarverkefni sem unnið var í samstarfi við sex aðrar þjóðir. Verkefnið heitir *Símenntun fyrir alla* og var fjármagnað með styrk frá Nordplus voksen. Alls unnu sjö stofnanir og félög, sem koma að námi og þjónustu fyrir fullorðið fatlað fólk, sameiginlega að því að setja fram leiðbeingar um hvernig hægt er að skapa fullorðnu fötluðu fólki aðgang að almenntri símenntun og framhaldsfræðslu til jafns við aðra.

Helga Gísladóttir og Anna Soffía Óskarsdóttir unnu verkefnið að hálfu Fjölmenntar. Leituðu þær fanga hjá nokkrum verkefnastjórum og þjónustunotanda í framhaldsfræðslu fyrir fatlaða í símenntunarstöðvum og öðrum stofnunum sem veita fullorðnu fötluðu fólki menntun. Niðurstöður verkefnisins eru settar fram sem leiðbeingar um aðlögun námsaðstæðna, bæði almennt og svo sértækt fyrir fólk með þroskahömlun, blint fólk eða sjónskert, heyrnaskert fólk og fyrir þá sem nota táknmál. Leiðbeingar eru kynntar á vef Fjölmenntar: <http://www.fjolmennt.is/is/fraedsla-og-namsgogn/simenntun-fyrir-alla>

Þróunarverkefni og námsferðir hafa mikið gildi fyrir starfsemi Fjölmenntar. Fjölmennt hefur undanfarin ár sótt um í náms- og styrkjasjóð Evrópusambandsins *Erasmus +* og hafa allmargir starfsmenn stofnunarinnar farið í námsferðir erlendis og stefnt er að því að gefa öllum kost á því.

Önnur starfsemi

Frá árinu 2011 hefur Fjölmennt annast kynningu á samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks í formi verkefnis sem nefnist „*Sendiherrar samnings SP um réttindi fatlaðs fólks*“. Verkefni þetta var sett á fót að frumkvæði Landssamtakanna Þroskahjálpar og í fyrstu fjármagnað með styrk frá Progress áætlun Evrópusambandsins. Samningur er við velferðarráðuneytið út árið 2017 til að standa straum af verkefninu.

Fjölmennt er aðili að hátíðinni *List án landamæra* og hefur átt fulltrúa í stjórn hennar frá upphafi. Árið 2016 tók hátíðin miklum breytingum sem aðstandendur hennar telja eðlilega til að tryggja frekari þróun hennar. Hátíðin var færð frá því að vera bundin við fastan tíma að vori og stendur nú yfir allt árið. Þannig er opnað fyrir þann möguleika að hægt verði að

standa fyrir viðburðum og samstarfi undir merki hátíðarinnar allt árið. Þannig skapast tækifæri á auknu og fjölbreyttara samstarfi milli hátíðarinnar og menningarstofnana, sem oft eru bundnar af þröngum tímaramma í starfsemi sinni. Sem dæmi má nefna samstarf á þessum grundvelli við Listahátíð í Reykjavík, HönnunarMars, þátttöku í Menningarnótt, sem og samstarf við allar helstu listastofnanir ríkis og sveitarfélaga.

Á hverju vori er haldin *vorhátíð Fjölmenntar*. Hátíðin er haldin í Gullhömrum og hana sækja milli tvö og þrjú hundruð manns og er hún orðin partur af félagslífi nemenda Fjölmenntar.

Tónleikar eru haldnir tvisvar á ári, jólatónleikar í Grensáskirkju í desember og vortónleikar í Grafarvogskirkju í maí. Á tónleikunum koma fram þátttakendur á tónlistarnámskeiðum Fjölmenntar.

Kynningarstarf

Haustið 2015 var samið við Stefnu hugbúnaðarhús um hönnun nýrrar heimasíðu og var ný síða tekin í notkun í maí 2016. Mikil ánægja er með nýju síðuna, hún er myndræn og einföld í notkun. Fjölmennt heldur einnig út facebook síðu. Þar eru reglulegar birtar myndir af námskeiðum og er mikil umferð um síðuna. Kynningarfundir að vori hafa verið lagðir af vegna lítillar aðsóknar. Send eru bréf til þeirra sem útskrifast af starfsbrautum framhaldsskóla og þeim boðið að koma og kynna sér hvað Fjölmennt býður uppá. Mikil tengsl eru við aðstandendur nemenda. Í lok hvers námskeiðs er boðið uppá að þeir komi og fái yfirlit yfir það sem gert hefur verið á námskeiðinu, meta hvernig til hefur tekist og yfirfæra verkefni námskeiðs á heimavettvang.

Töluvert er um að hópar komi til þess að kynna sér starfsemi Fjölmenntar, bæði innlendir og erlendir. Starfsfólk vinnustaða og heimila nemenda Fjölmenntar hafa í auknum mæli óskað eftir því að koma í heimsókn og kynna sér starfsemina.

Fjárhagur

Framlag til Fjölmenntar á fjárlögum ársins 2016 var 243,1 milljón króna. Rekstrarhalli ársins nam 7.830.502 milljónum króna. Sá halli er að mestu vegna hækkana á launum kennara á árinu sem ekki hafði verið gert ráð fyrir í fjárhagsáætlun ársins. Hækkun þessi er tilkomin vegna tengingar kjarasamnings Félags framhaldsskólakennara við kjarasamning BHM en gerðardómur dæmdi þeim afturvirka hækkun frá mars 2016. Þessi halli kemur til viðbótar hækkunar á launalið árið 2015 sem Fjölmennt fékk ekki að fullu bætt. Formaður stjórnar og forstöðumaður sendu ítrekað erindi til menntamálaráðherra þar sem farið var fram á að Fjölmennt yrðu bættar þessar hækkanir. Á fundi sem haldinn var í menntamálaráðuneytinu um mitt ár kom fram að lagt yrði til að Fjölmennt fengi launahækkanir kennara bættar á aukafjárlögum í lok árs. Í árslok kom í ljós að sú upphæð nam aðeins 600 þúsund krónum. Heildareignir Fjölmenntar samkvæmt efnahagsreikningi nema 24.159.707 krónum og eigið fé í lok árs eru 16.437.331 krónur.

Í sundurliðun kennslumagns og annarra starfa sést sá mikli samdráttur sem verður milli vor- og haustannar í starfsemi Fjölmenntar. Inntaka fyrir vorönn fer fram í desember árið áður og ákvað stjórn Fjölmenntar að halda sama kennslumagni og á haustönn 2015 og draga saman á haustönn 2016 ef ekki fengjust bætur vegna launahækkana. Þar sem ekki fengust bætur varð að draga saman í starfseminni á haustönn og var það fyrst og fremst gert með fækkun verktaka og aðstoðarfólks.

2. STARFSEMI RÁÐGJAFARDEILDAR

Ráðgjafardeildin hefur 1,3 stöðugildi. Ráðgjafar eru:

- Anna Soffía Óskarsdóttir, ráðgjafi vegna mikið fatlaðs fólks í 50% starfshlutfalli
- Jarprúður Þórhallsdóttir, ráðgjafi vegna fólks á einhverfurófi í 50% starfshlutfalli
- Í barneignarleyfi Helle Kristensen (á haustönn) skiptu Kristín Eyjólfsdóttir og Þorvaldur Guðmundsson með sér ráðgjöf vegna innleiðingar spjaldtölvu í 33% starfshlutfalli

Störf ráðgjafardeildarinnar eru stöðugt í mótun. Má þar nefna tengsl við hinar ýmsu símenntunarstöðvar, ráðgjöf innan Fjölmenntar, tengsl við talsmenn og aðra aðstoðarmenn vegna yfirfærslu milli námskeiðs og heimilis, almennt fræðsluhlutverk og almenn kennsluráðgjöf. Ráðgjöf vegna innleiðingar spjaldtölva í daglegt líf hélt áfram að þróast og festa sig í sessi og hefur reynst mikilvæg viðbót.

Ráðgjöf til starfsfólks Fjölmenntar

Ráðgjöf innan Fjölmenntar hefur haldið áfram að þróast. Ráðgjafar fara inn í kennslustundir og eiga fundi með kennurum eða kennarahópum og ráðgjafi um spjaldtölvur hefur haldið reglulega fræðslufundi með starfsmönnum. Frumkvæði að ráðgjöf við kennara og aðra starfsmenn kemur nú orðið að mestu frá þeim sjálfum og sem fyrr fer stór hluti ráðgjafarinnar fram á misformlegum fundum og í samtölum við kennara í dagsins önn.

Fundir kennarahópa með hliðstæð viðfangsefni, faghópafundir, hafa í nokkrum mæli haldið áfram, þar sem ráðgjöfin verður hluti af samráðsferli kennaranna og sameiginlegri lausn á margvíslegum viðfangsefnum í kennslu.

Ráðgjafar hafa samstarf um ráðgjöf eins og áður og sinna ráðgjöf sameiginlega vegna þeirra nemenda sem hafa sérstaklega flóknar námsþarfir.

Ráðgjafar hafa samband við alla nýja umsækjendur meðan inntökufjerli stendur yfir. Í flestum tilfellum eru síðan haldnir fundir með kennurum og hinum nýju þátttakendum ásamt talsmönnum þeirra, oftast á heimili þeirra, en stundum að ósk viðkomandi, eru fundirnir haldnir í húsnæði Fjölmenntar. Kennarar sem fá nemendur sem þeir þekkja ekki eru hvattir til að halda slíka fundi og eru ráðgjafarnir oft með á þeim fundum. Nú hafa slíkir fundir verið haldnir í allnokkur ár og forstöðumenn og talsmenn í búsetuþjónustu eru farnir að gera ráð fyrir þeim. Foreldrar taka einnig oft þátt í þessum fundum, þótt börn þeirra séu flutt að heiman, einkum foreldrar yngstu þátttakendanna.

Tengsl við símenntunarstöðvar

Auk þess að verða við óskum símenntunarstöðvanna um ráðgjöf og fræðslu hefur ráðgjafardeildin ákveðna frumkvæðisskyldu hvað varðar að bjóða fram stuðning og ráðgjöf. Ráðgjafar höfðu samband við allar stöðvar til að minna á þjónustu deildarinnar bæði að hausti og í janúar.

Eins og áður skiptu ráðgjafar á milli sín að vera fastir tengiliðir við hinar ýmsu símenntunarstöðvar. Anna Soffía hélt utan um tengsl við Vestmannaeyjar, Selfoss, Suðurnes, Vesturland og Vestfirði. Jarþrúður sá um tengsl við símenntunarstöðvar á Akureyri, Sauðárkróki, Húsavík, Austurlandi og Mími.

Aðstæður hinna ýmsu símenntunarstöðva eru um margt ólíkar sem og þarfir sem fram koma á hinum ýmsu svæðum. Tengsl við félagsleg þjónustukerfi og talsmenn fatlaðs fólks og innbyrðis tengsl stofnana eru ólík. Einnig er misjafnt milli símenntunarstöðvanna hversu vel tilboð þeirra ná til fólks með mismunandi skerðingar. Þar sem námstilboðin ná vel til þeirra sem mikið eru fatlaðir hafa menn meiri áhyggjur af því hvernig megi ná til fólks sem er félagslega einangrað vegna fötlunar og nýtur sumt almennt lítillar þjónustu. Sums staðar virðist auðveldara að ná til þess hóps, meðan aðsókn meira fatlaðs fólks er lítil. Á þeim svæðum þarf e.t.v. að benda þjónustuaðilum meira á menntunargildi námskeiða fyrir fólk með miklar þjónustubrúðir.

Önnur viðfangsefni

Ráðgjafar hafa tekið á móti fólki sem komið hefur til að kynna sér kennsluáðstæður, rofabúnað, stuðningsbúnað við spjaldtölvur og ákveðin svið í kennslu og námstilboði Fjölmenntar. Það hafa verið starfsmenn dagvista/verndaðra vinnustaða, heimila, nemar í verknámi og ráðgjafar annarrar þjónustu. Einnig fatlað fólk og talsmenn þeirra sem vilja kynna sér hvað er í boði hjá Fjölmennt áður en þeir sækja um námskeið. Einstaka fatlaður einstaklingur hefur tekið frumkvæði að því að leita sértækrar aðstoðar ráðgjafa, fyrst og fremst einhverfuráðgjafa.

Frumkvæði að ýmis konar samstarfi auk beinnar ráðgjafar hefur komið frá símenntunarstöðvunum. Fræðslunetið á Suðurlandi hélt úti Listnámsbraut fyrir mikið fatlað fólk eftir námskránni *Listnám fyrir mikið fatlað fólk* veturinn 2015-16 og með nýjum hópi fór brautin af stað aftur haustið 2016. Er þar brotið blað í námskeiðahaldi fyrir fullorðið fólk með flóknustu námsþarfirnar, en nemendur eru ýmist mikið fjölfatlaðir eða einhverfir með verulega flóknar námsþarfir.

Ráðgjafar tóku þátt í vinnu við gerð heimasíðu Fjölmenntar. Endurskoðaðar voru upplýsingar um ráðgjafardeildina til notenda og texti einfaldaður.

Samstarf við Hafnarfjarðarbæ og velferðarráðuneyti um valdeflandi starf með hjálp spjaldtölvu og rofum hélt áfram. Ráðgjafi um málefni fólks með flóknar samsettar fatlanir og ráðgjafi um spjaldtölvur unnu fræðsluefni og héldu fræðslufundi um spjaldtölvur og rofanotkun við tölvur og tæki fyrir starfsmenn í þjónustu við fólk með þroskahömlun eða einhverfu í Hafnarfirði, Garðabæ, Kópavogi og Seltjarnarnesi.

3. NÁM FYRIR FÓLK MEÐ GEÐFÖTLUN

Í stefnuskrá Fjölmennatar er lögð áhersla á að fólk með fötlun hafi tækifæri til að sækja nám og aðra þjónustu hjá sömu aðilum og ófatlaðir. Eins og fram kemur í fyrri ársskýrslum hafa umleitanir við aðrar menntastofnanir um að taka að sér nám fyrir fólk með geðfötlun ekki borið árangur en ein tilraun þó gerð til flutnings verkefnisins. Einstaka námskeið hafa þó, í gegn um tíðina, verið haldin í samvinnu við aðra aðila s.s. tölvuskóla og myndlistarskóla.

Hópur um stefnumótun verkefnisins, sem starfaði á árinu 2015, lagði til að þar sem góð reynsla væri komin af samstarfi við dagsetrin á höfuðborgarsvæðinu yrði unnið að því að efla það samstarf enn frekar. Tíu námskeið voru haldin á vorönn en sex á haustönn. Öll námskeið á árinu, nema þrjú, voru haldin í dagsetrum höfuðborgarsvæðisins, þ.e. Klúbbnum Geysi, Hugarafli, Hlutverkasetri, Læk, Dvöl og Vin. Tölvunámskeið var haldið í Promennt, myndlistarnámskeið í Myndlistarskóla Kópavogs og karlaleikfimi í Íþróttahúsi fatlaðra. Öll dagsetrin tóku þátt í námskeiðahaldi á árinu.

Haldnir voru samstarfsfundir með forstöðumönnum dagsetra bæði á vorönn og haustönn 2016 þar sem rætt var um skipulag komandi annar. Hugmyndir að námskeiðum og ýmislegt varðandi fyrirkomulag þeirra var rætt og samræmt. Einnig hafði verkefnisstjóri, eins og áður, góða samvinnu við forstöðumenn og starfsfólk dagsetra, kennara og aðra þá er koma að námskeiðunum hverju sinni. Reynslan af þessari samvinnu um námskeiðin er að öllu leyti mjög jákvæð og skilar sér vel til nemenda.

Leitað var eftir hugmyndum að námskeiðum meðal nemenda á höfuðborgarsvæðinu og þeirra er að þjónustu við þá koma.

Tvö sumarnámskeið voru haldin, Grillað í garðinum og Nestisbiti í lautarferðina, og var aðsókn góð.

Tveimur námskeiðum á vorönn lauk með vettvangsferð. *Sögu dægurtónlistar* lauk með ferð í Rokksafnið í Keflavík og Göngunámskeiðinu *Njóta en ekki þjóta* lauk með dagsferð í Þjórsárdal. Þessar ferðir, þ.e. laus pláss, voru báðar auglýstar fyrir fleiri þátttakendur og voru þau hluti af sumarnámskeiðum og var aðsókn góð í báðar ferðirnar. Fimm sumarnámskeið að auki, voru auglýst en aðsókn var engin nema í ofangreind námskeið en þátttaka í þeim var mjög góð.

Tvö jólanámskeið voru auglýst, *Jólakonfektgerð* og *Skoðunarferð um Hörpu*, og var þátttaka í þeim nokkuð góð.

Í samtölum og samvinnu við nemendur og starfsfólk í dagsetrum og búsetu hafa komið fram ýmsar hugmyndir að námskeiðum í nærumhverfi notenda s.s. námskeið sem farið gætu fram á heimilum þeirra. Einnig hefur verið umræða um lengd og fyrirkomulag námskeiða og

komið hugmyndir að örnámskeiðum og ýmiss konar „menningartengdum“ námskeiðum sem gætu verið stutt, jafnvel 1 – 3 skipti.

Öll námskeið voru auglýst á sama hátt og verið hefur, þ.e. á heimasíðu Fjölmenntar og með tölvupóstum til nemenda, til forstöðumanna og deildarstjóra búsetu og dagsetra á höfuðborgarsvæðinu, iðjubjálfunar LSH og geðhjúkrunarteymis LSP, Áfangaheimilisins að Laugarási. Einnig til þeirra aðila sem sjá um málefni fatlaðra í Þjónustumiðstöðvum Félagsþjónustunnar á höfuðborgarsvæðinu.

Á haustönn var stofnuð *facebook* síða – Fjölmennt Geðrækt – og hefur hún fengið góðar undirtektir. Námskeið vorannar og örnámskeiðin voru auglýst á síðunni og verða námskeið auglýst þar áfram.

Anna Filippía Sigurðardóttir er verkefnastjóri námskeiða fyrir fólk með geðfötlun.

4. SAMSTARF VIÐ SÍMENNTUNARSTÖÐVAR

Árið 2016 voru gerðir samningar við allar símenntunarstöðvar á landsbyggðinni og námu framlög til þeirra samtals 51.862.643 krónum. Ráðgjafar Fjölmenntar eru faglegir tengiliðir við stöðvarnar og fylgjast með þeim tilboðum sem fötluðu fólki á viðkomandi svæði býðst og heimsækja stöðvarnar eftir þörfum. Einnig hafa í auknum mæli verið haldnir fjarfundir og hefur það reynst ágætlega. Eftir hverja önn skila stöðvarnar skýrslu um námskeið annarinnar og uppgjör framlagsins frá Fjölmennt. Í samningum sem gerðir eru við stöðvarnar er lögð mikil áhersla á að samvinna sé við þátttakendur og þjónustukerfi á viðkomandi svæði þegar ákvörðun er tekin um námskeiðstilboð.

Hjá símenntunarstöðvunum á landsbyggðinni er víða öflug starfsemi. Til viðbótar við almenn námskeið reyna stöðvarnar að auka starfsemina fyrir markhóp Fjölmenntar með því að leita sér styrkja. Þær sækja um í Þróunarsjóð framhaldsfræðslu, í ýmsa sjóði og til mennta- og menningarmálaráðuneytisins.

Þróunar- og samstarfsverkefni símenntunarstöðvanna

Á vorönn lauk tilraunakennslu *Listnámsbrautar* hjá Fræðsluneti Suðurlands. Brautin er 180 stunda nám þar sem lögð er áhersla á að mæta þörfum fólks með mikla þroska- og hreyfihömlun og/eða fólks á einhverfurófi. Áhersla er á sköpun, upplifun og þátttöku og er markmiðið m.a. að auka tækifæri fatlaðs fólks til að öðlast nýja reynslu í gegnum listnám. Brautin var styrkt af Þróunarsjóði fullorðinsfræðslu og Fjölmennt. Sýning var haldin í húsakynnum Fræðslunetsins á listaverkum sem sköpuð voru á brautinni og var fjallað um sýninguna og námið í staðarblöðum. Mikil ánægja var með brautina og voru nemendur formlega útskrifaðir með öðrum nemendum Fræðslunetsins.

Vorið 2016 lauk hjá Austurbrú á Egilsstöðum námsleið sem heitir *Skóli lífsins*. Um var að ræða tveggja anna námsbraut með áherslu á daglegt líf og samskipti. Fram kom ánægja með námsleiðina og ósk um framhald bæði frá þátttakendum og aðstandendum.

Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum heldur á hverri önn námsleiðina *Hugur og heilsa*. Námsleiðin er 60 kennslustundir auk einstaklingsviðtals við iðjuþjálfra fyrir hvern nemanda áður en námsleiðin hefst. Námið er haldið í samstarfi við Björgina, geðræktarmiðstöð á Suðurnesjum og eru kennarar bæði frá símenntunarstöðinni og Björginni. Að námi loknu fara nokkrir nemendur í frekara nám hjá MSS.

Vorið 2016 var Símeý í samstarf við Atvinnu með stuðningi á Akureyri. Boðið var uppá námsleið sem heitir *Þjónustuliði* þar sem kennt var eftir námskrá Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins. Um er að ræða 60 kennslustunda langt nám á fyrsta hæfniprepi, ætlað fólki á vinnumarkaði sem hefur litla formlega menntun. Námið er aðallega ætlað þeim einstaklingum sem starfa við matvælagreinar, ræstingar og þrif. Námið gekk mjög vel og var

greinilegt að sumir nemendanna tóku miklum félagslegum framförum á meðan á því stóð. Um haustið hélt þetta samstarf áfram og þá var boðið upp á 120 stunda námsleið sem heitir *Sterkari starfsmaður*. Kennslan fólst að mestu í upplýsingatækni, sjálfsstyrkingu, samstarfi og samskiptum á vinnustað. Náminu lýkur í mars 2017.

Viska í Vestmannaeyjum er í samstarfi við Íþróttafélagið á staðnum um *handboltaskóla*.

Þekkingarnet Þingeyinga var í samstarfi við Miðjuna hæfingarmiðstöð og Hvalasafnið um námskeiðið *Skúlpúngerð*. Afrakstur námskeiðsins var hvalaskúlpútur sem sýndur var fyrir framan Hvalasafnið undir merkjum Listar án landamæra.

LOKAORÐ

Sá mikli niðurskurður sem Fjölmennt hefur orðið fyrir undanfarin ár er farinn að hafa veruleg áhrif á starfsemina. Í ávarpi sínu í upphafi ársskýrslunnar rekur stjórnarformaður afleiðingar niðurskurðarins. Það hefur verið metnaðarmál að allir sem sækja um nám hjá Fjölmennt fái pláss á námskeiði. Það hefur tekist hingað til með því að stytta námskeiðin bæði hvað varðar tíma og lengd og nú er undantekning að nemandi fái fleira en eitt námskeið á önn.

Núverandi þjónustusamningur við menntamálaráðuneyti rennur út í lok árs 2017. Stjórn Fjölmenntar hefur óskað eftir að vinna við nýjan samning hefjist sem fyrst. Ljóst er að ef ekki kemur til aukið fjármagn verður að endurskoða þau verkefni sem stofnuninni eru falin. Þau auknu verkefni sem samið var um að Fjölmennt tæki að sér í byrjun árs 2010 eru enn rekin þrátt fyrir mikinn niðurskurð á tímabilinu. Jafnframt þarf í nýjum samningi að tryggja að fjármagn til Fjölmenntar hækki í takt við vísitöluhækkunarir og að tryggt sé að Fjölmennt fái launahækkunarir bættar á gildistíma samnings.

Mikil fagleg sérþekking er til staðar hjá starfsfólki Fjölmenntar og er stofnunin vel í stakk búin að taka að sér margskonar kennslu- og þróunarstörf. Undanfarin ár hafa Fjölmennt verið falin ýmis verkefni og hafa þau verið leyst vel af hendi. Vel má hugsa sér að auka slík verkefni í framtíðinni.

Í dag stunda flest ungmenni með þroskahömlun nám í framhaldsskóla. Þeir nemendur sem árlega hefja nám hjá Fjölmennt að loknu námi af starfsbrautum eru því betur menntaðir en áður. Með breyttri hugmyndafræði, auknum réttindum og umræðu vill þessi hópur stunda áframhaldandi nám eins og annað ungt fólk. Það er því mikil þörf á auknum tækifærum til náms hvort sem er við almennar menntastofnanir eða sem fjölbreyttar námsbrautir hjá Fjölmennt.

Reykjavík, maí 2017

Helga Gísladóttir, forstöðumaður Fjölmenntar

Tölulegar upplýsingar vorið 2016

	Fjöldi námskeiða	Kennslustundir samtals öll námskeið	Fjöldi á öllum námskeiðum	Hversu margir nýta sér námskeið
Austurbrú Egilsstöðum	5	142	13	10
Farskólinn- miðstöð símenntunar á Norðurl. vestra	2	30	7	7
Fræðslumiðstöð Vestfjarða	5	45	33	13
Fræðslunetið-símenntun á Suðurlandi	20	391	77	62
Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum	4	144	33	31
Mímir-símenntun	9	200	52	47
Símenntunarmiðstöðin á Vesturlandi	10	189	41	27
Símenntunarstöð Eyjafjarðar	42	726	142	96
Viska Vestmannaeyjum	4	79	30	15
Þekkingarnet Þingeyinga	5	113	43	30
Fjölmennt - nám fyrir fólk með þroskahömlun	159	3.541	382	323
Fjölmennt - nám fyrir fólk með geðfötlun	10	300	39	32

275	5.900	892	693
-----	-------	-----	-----

Tölulegar upplýsingar haustið 2016

	Fjöldi námskeiða	Kennslustundir samtals öll námsk.	Fjöldi á öllum námsk.	Hversu margir nýta sér námskeið
Austurbrú Egilsstöðum	5	90	16	12
Farskólinn- miðstöð símenntunar á Norðurl. vestra	1	12	5	5
Fræðslumiðstöð Vestfjarða	5	56	34	13
Fræðslunetið-símenntun á Suðurlandi	18	311	61	59
Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum	3	90	25	21
Mímir-símenntun	10	218	54	52
Símenntunarmiðstöðin á Vesturlandi	4	123	27	15
Símenntunarstöð Eyjafjarðar	26	620	87	66
Viska Vestmannaeyjum	2	58	19	15
Þekkingarnet Þingeyinga	3	80	23	19
Fjölmennt - nám fyrir fólk með þroskahömlun	141	3.112	354	296
Fjölmennt - nám fyrir fólk með geðfötlun	6	160	37	34

224	4930	742	607
-----	------	-----	-----